

MARILE BĂTĂLII DE PE FRONTUL DE EST, DIN VARA ANULUI 1917, ÎN COMENTARIILE PRESEI MAGHIARE DIN ORADEA

Ion ZAINEA*

Abstract. The great confrontations on the Moldavian front in the summer of 1917, at Mărăști, Mărășești and Oituz, where after its rehabilitation, the Romanian army through fierce fighting, stopped the advance of the enemy and won a brilliant victory, led to the failure of the offensive plan of the German army, namely to occupy Moldavia and give Romania the final blow, after the repeated defeats of the Russian army in Galicia. The Romanian victories were reflected in the press of the time, in the country and abroad. Only that the Hungarian press, especially in that of Oradea (the dailies *Nagyvárad* *Napló*, *Szabadság*, *Tiszántúl*), choosing to misinform the reader, talked only about German and Hungarian victories and Romanian and Russian failures. Rarely, between the lines, among elusive and mitigating expressions, we find references to a few of the Romanians' triumphs.

Keywords: Eastern Front, battles, Hungarian press, misinformation, Romanian triumphs

În vara anului 1917, situația militară pe diversele fronturi ajunsese critică pentru Antanta. Pe frontul ruso-român, contraofensiva Puterilor Centrale de la începutul lunii iulie a dus la înfrângerea trupelor ruse în sectorul de Nord, armatele austriece atingând din nou Galiția și Bucovina. În aceste condiții, comandamentul german a elaborat planul de scoatere a României din luptă, printr-o ofensivă concertată a două grupuri de armate: unul, comandat de Mackensen, în zona Nămolosa, altul, comandat de Gerock, în zona Oituzului. Potrivit planului, trupele române urmau să fie prinse într-un uriaș clește, nimicite, iar Moldova ocupată.

Sucesiunea în timp a acțiunilor militare din vara anului 1917 a generat trei operații: cea de la Mărăști (*Bătălia de la Mărăști*), operație ofensivă a Armatei a 2-a română; operațiile de apărare ale Armatei 1 române din zona Mărășești și a aripilor drepte a Armatei a 2-a în zona Oituz (*Bătălia de la Mărășești* și *Bătălia de la Oituz*).

Marile confruntări de la Mărăști, Mărășești și Oituz, unde, după refacere, armata română, prin lupte îndârjite, a oprit înaintarea inamicului și a obținut o strălucită victorie, a dus la eșuarea planului ofensiv al armatei germane, de a

* Prof. univ. dr., Universitatea din Oradea, membru asociat AOȘR.

ocupa Moldova și a da României lovitura de grație. Victoriile românești au avut un amplu ecou în presa vremii, în țară și peste hotare. Dacă presa aliată, oamenii politici și militarii au apreciat cum se cuvine/la justa valoare ceea ce s-a petrecut în România, presa adversă (germană și austro-ungară), care consacră bătăliei, la începutul ei, coloane întregi de descriere detaliată a „planului genial” al Comandamentului austro-german și „loviturilor de ciocan” ale lui Mackensen, a devenit, la un moment dat, foarte discretă, pentru a cădea, în final, într-o tăcere completă. Publicistica germană și austro-ungară, atât de bogată asupra campaniei din 1916, a aruncat un vâl de tăcere asupra bătăliei de la Mărășești. Câteva rânduri, strecurate cu o afectată indiferență, ca asupra unui episod oarecare, este tot ce aflăm despre ceea ce trebuia să fie „marea bătălie de străpungere de pe Putna și Șușița”¹.

Presa maghiară, în speță cea din Oradea (cotidianele *Nagyvárad* *Napló*, *Szabadság*, *Tiszántúl*), procedează în același mod; mai mult, optând pentru dezinformarea cititorului, vorbește doar de victorii ale germano-austro-maghiarilor și de eșecuri ale românilor și rușilor (titlurile din ziare sunt semnificative). Comentariile sunt partinice. Rareori, printre rânduri, în expresii lacunare, exprimate evaziv și cu efect atenuant, întâlnim referiri la unele succese ale românilor. Despre luptele din ziua de 19 august, ziarele nu scriu nimic; își încetează comentariile pe 18 august și le reiau pe 23 august, în aceeași notă partinică, poate pe un ton puțin atenuat. Comentariile scot în evidență și alte câteva aspecte, unele adevărate, cum ar fi: a) defecțiunea unităților militare ruse și faptul că Mackensen a mizat pe moralul scăzut al soldaților ruși, încercând să-l folosească în favoarea sa; b) în intervalul 6-18 august armatele germano-austro-ungare s-au aflat într-o permanentă ofensivă, încercând să dea României lovitura de grație, pentru a o scoate din război. Ocuparea Moldovei (zona petrolieră a văii Trotușului), iar apoi a Ucrainei de Sud trebuia să asigure Germaniei și aliaților săi mijloacele necesare continuării războiului. În acest scop, aici au fost concentrate importante forțe, utilizându-se toate mijloacele pentru a exploata starea de spirit existentă în rândurile armatei ruse; c) surpriza generată de ofensiva româno-rusă

¹ Este vorba de memoriile unor înalți ofițeri germani. Dacă feldmareșalul Paul von Hindenburg scrie doar: „O încercare făcută de noi, mai târziu, de a sfărâma armata română din Moldova, printr-un atac la Focșani, n-a reușit”, generalul von Morgen, comandantul Corpului I de rezervă german, face, în memoriile sale, aprecieri mai detaliate: „Rezistența dușmanului, în special a românilor, a fost neobișnuit de dâră și s-a manifestat prin 61 contraatacuri (pe frontul Corpului I) în decursul celor 14 zile de luptă. Ele au condus mai ales la lupta cu baioneta. Acestea au pricinuit (germanilor) pierderi considerabile...”. Aprecierea generală a lui von Morgen este de un deosebit interes: „Luptele din august ne-au adus, e drept, un succes local, dar nu unul hotărâtor; ele au dovedit că românii deveniseră un adversar respectabil. După ce făcuseră o pregătire de șase luni înapoia frontului, sub conducerea franceză, ei se băteau mai bine, erau conduși cu mai multă dibăcie și, în special, infanteria și artileria cooperau mai concordant decât la începutul campaniei”. Constantin Kiritescu, *Istoria războiului pentru întregirea neamului*, vol. II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 134.

din zona Mărăști și dilema în ceea ce privește obiectivele/scopul acestei campanii de la sfârșitul lunii iulie 1917. Constatăm, pe de altă parte, imprecizia unor afirmații și slaba cunoaștere a zonei (denumiri de localități și locuri greșite), datorate probabil faptului că informațiile nu sunt luate de pe front, ci din zierele centrale de la Budapesta și Viena. Nu putem să nu remarcăm și modul de percepere a celuilalt, a adversarului, aerul de superioritate și tonul uneori jignitor la adresa românilor

În legătură cu bătălia de la Mărăști, zierele maghiare orădene încep să relateze abia la trei zile după începerea ofensivei române. La 25 iulie 1917, cotidianul *Szabadság* consemnează scurt că „între Siret și Carpați, pe un front larg, trupele noastre urmăresc dușmanul aflat în retragere”². Revine cu un comentariu mai amplu pe 29 iulie, intitulat „Românii au început ofensiva”, lipsit însă de claritate pentru cititor: „În sudul Carpaților, trupele lui Ragoza și Averescu au început ofensiva, **ocupând satele Mărăști și Voloșcani** (s.n. - I.Z). (Noi) am luat mai multe sute de prizonieri și 19 tunuri. Acest succes se datorează conducerii iscusite și totodată artileriei aliaților. În această seară am împins linia dușmanului pe un front larg. Dăruirea și vitejia trupelor noastre n-a avut asemănare. O baterie de munte de-a noastră și-a pierdut aproape tot echipajul, mai puțin șapte oameni, care au tras incontinuu până când focurile inamice au încetat”³.

La fel de succint, de târziu și de confuz își începe comentariile asupra bătăliei cotidianul *Tiszántúl*. În numărul din 31 iulie 1917, sub titlul „Am traversat valea Moldovei”, acesta nota că: „La nord de valea Șușiței și pe ambele părți ale văii Cașinului, mai multe atacuri ale dușmanului au eșuat”⁴. O informație la fel de scurtă în numărul din ziua următoare, 1 august, din care aflăm că „Pe ambele părți ale văii Cașinului dușmanul a atacat din nou cu forțe mari. La nord de vale am contracarat atacurile, dar **în sud au ocupat tranșeele noastre** (s.n. - I.Z)”⁵.

Comentariile scurte și vagi din ambele cotidiane denotă faptul că ofensiva română de la Mărăști a fost o surpriză pentru inamic. Dovadă și faptul că în numărul din 2 august 1917, a doua zi după terminarea ofensivei, ziarul *Szabadság*, sub titlul „Marea ofensivă a românilor”, făcea următoarele presupuneri: „Scopul ofensivei este fie să înconjoare aripa stângă a armatei-Mackensen și s-o atace, astfel, prin spate, fie să amenințe aripa dreaptă a frontului nostru din Galiția. Dacă oricare dintre variante s-ar solda cu succes, ei speră că ne pot opri înaintarea în Bucovina”. Adăuga faptul că un ofițer de rang înalt s-a exprimat în felul următor despre variantele ofensivei române: „Traversarea munților ar însemna pentru români sinucidere curată. Doar traversarea ar consta în multe sacrificii. Dar dacă totuși ar ajunge în depresiunea Târgu Secuiesc, ce-ar putea face acolo? Aici pe

² *Szabadság*, nr. 167, 25 iulie 1917, p. 4.

³ *Idem*, nr. 171, 29 iulie 1917, p. 1.

⁴ *Tiszántúl*, nr. 174, 31 iulie 1917, p. 2.

⁵ *Idem*, nr. 175, 1 august 1917, p. 2.

acești munți monstruoși nu s-ar putea aproviziona nici cu oameni, nici cu muniții și nici cu alimente. Iar pentru noi nimic n-ar fi mai ușor decât nimicirea acestui izolat regiment românesc”⁶. Revolta și mânia cauzate de îndrăzneala românilor sunt exprimate în cuvinte cât mai jignitoare la adresa acestora: „Nu trebuie să ne temem de aspirațiile olahilor. După prima mușcătură îi dăm la o parte cu piciorul, dar nu le mai dăm voie să ne țină în loc, nu vom da din mână drapelul victorios pe care oricine poate să citească că scopul deschis și dedicat al dorinței noastre victorioase este: eliberarea Galiției și Bucovinei”⁷.

Cotidianele maghiare orădene nu mai oferă cititorului alte informații în legătură cu bătălia de la Mărăști, ori cu efectele acesteia. Doar rezultatul nefavorabil poate explica această tăcere, întrucât timpul o permitea, operațiunile de la Mărășești și cele de la Oituz începând la interval de patru zile de la ultimul lor comentariu. Pentru a reconstitui faptele, apelăm la documentata lucrare a lui Constantin Kirițescu. Desfășurată în zona geografică a depresiunilor Vrancei și Zăbrăuțului, Bătălia de la Mărăști a început la 22 iulie 1917, cu un puternic bombardament de artilerie asupra pozițiilor inamice, după care, infanteria română a trecut la atac. Divizia 3 infanterie a rupt frontul inamic, apropiindu-se de satele Câmpuri, Roșculești și Ciuruc, care dominau valea Șușiței. Un corp de armată rus, aparținând Armatei a 4-a, împreună cu Divizia 15 infanterie română, a reușit să cucerească vârful Momâia. Pentru ocuparea satului Mărăști, puternic fortificat și imposibil de cucerit printr-un atac frontal, s-a procedat la un masiv bombardament de artilerie. Prin lupte grele s-a reușit cucerirea Plaiului Măgurii și Cornului Măgurii (în ziua de 31 iulie) și a Măgurii Cașinului (în ziua de 1 august). Cu aceasta, bătălia de la Mărăști a luat sfârșit⁸. Trupele române au străpuns frontul inamic pe o adâncime de 20 km și o lungime de 30 km. Au fost eliberate 30 de localități, armata generalului Gerock suferind o grea înfrângere: 83 de ofițeri și 2.746 soldați au fost luați prizonieri, iar 40 de tunuri, 30 mortiere și 22 mitraliere capturate. Armata română a avut 1.462 morți și 3.052 răniți⁹.

Succesul ofensivei române de la Mărăști a dus la schimbarea întregului plan strategic al inamicului. Proiectată inițial să se desfășoare între Siret și Prut, ofensiva Amatei a 9-a germană, comandată de feldmareșalul von Mackensen se va muta între Siret și cotul Carpaților, pe direcția Focșani-Mărășești-Adjud. Acesta trebuia să fie unul din brațele cleștelui în care inamicul intenționa să prindă și să zdrobească forțele române și ruse, pentru a putea apoi să cucerească Moldova. Cel de-al doilea braț era format din Grupul Gerock, care trebuia să înceapă ofensiva la Oituz. Ocuparea Moldovei, iar apoi a Ucrainei de Sud urma să asigure Germaniei

⁶ *Szabadság*, nr. 174, 2 august 1917, p. 1.

⁷ *Ibidem*.

⁸ ofensiva a fost oprită datorită defecțiunilor armatelor ruse în Galiția, unde frontul a fost rupt și la Tarnopol; soldații ruși au refuzat să mai lupte, au evacuat Tarnopolul și s-au retras pe Siret.

⁹ Constantin Kiritescu, *op. cit.*, vol. II, p. 78.

și aliaților săi mijloacele necesare continuării războiului. În acest scop, aici au fost concentrate importante forțe, utilizându-se toate mijloacele pentru a exploata starea de spirit existentă în rândurile armatei ruse.

Luptele de la Mărășești au început la 6 august. Spre deosebire de episodul anterior, ziarele maghiare orădene transmit cititorilor informații din chiar momentul de debut al ofensivei germane. Recurg însă la o selecție a faptelor, prezentându-le doar pe cele favorabile. Astfel, în numărul din 7 august 1917, cotidianul *Nagyvárad Napló*, în articolul sugestiv intitulat „Eșecul ofensivei româno-ruse”, menționează violentul bombardament de artilerie cu care a început ofensiva germană, cât și faptul că „în regiunea Cașinului atacurile dușmanului n-au avut alt rezultat decât pierderile mari ale acestuia”¹⁰, fără alte detalii. Ce să înțeleagă cititorul altceva decât că poate sta liniștit în privința mersului războiului. Defecțiunea rusă servea tocmai bine acestui obiectiv propagandistic. Este adevărat că în urma virulentei ofensive din dimineața zilei de 6 august germanii străpuseseră frontul rus pe valea Putnei (între Făurei și Biliești), de unde Divizia 34 s-a retras în dezordine. Intervenția românilor a salvat însă dezastrul. Divizia 5 a trecut podul peste Siret la Cosmești, în timp ce Regimentul 8 Buzău a traversat Siretul pe la Furceni și a ocupat localitatea Doaga. Bătălia de aici, de a doua zi, 7 august, consemnează un succes german, dar frontul român nu este rupt, ci doar se retrage 2-3 km. Despre toate acestea, ziarul nu amintește nimic. În schimb, la 8 august, pe prima pagină, titrează cu litere mari: „I-am înfrânt pe ruși la Focșani”, însoțit de explicația că: „La nord de Focșani, pe cursul inferior al Siretului, trupele prusace și bavareze ale lui Mackensen au pătruns în pozițiile rușilor. Înaintarea depășește importanța succesului local, iar rezultatele de lungă durată se vor arăta în zilele următoare. Ca pradă de război se pot inventaria mai multe tunuri și sute de prizonieri”¹¹. În pagina 5, precizează că prada de la Focșani a numărat „1.300 prizonieri și 13 tunuri”.

La rândul său, cotidianul *Szabadság*, pe prima pagină a numărului din 8 august, confirmă succesul lui Mackensen asupra rușilor la nord de Focșani. În comentariu, reface doar firul evenimentelor, dorind a oferi cititorului o perspectivă de ansamblu asupra acestora: „În urmă cu câteva săptămâni românii au încercat acțiuni de ofensivă în bazinul Târgu Secuiesc. De-a lungul a câtorva zile **au și obținut succese locale, după care atacurile lor au fost nimicite** (s.n. - I.Z.). În schimb, acum ei au parte de surpriză. Atacăm frontul român din două părți. La nord, spre Moldova au înaintat trupele arhiducelui Iosif, iar după ultimele știri oficiale, Mackensen a început atacurile dinspre sud. Orașul Focșani este cel mai important punct al aripii sud-estice a frontului ruso-român, care se sprijină pe Siret. Mai în urmă, pe acest sector, soldații români înfrânți au fost înlocuiți cu soldați ruși. Scopul acțiunii lui Mackensen nu ne este cunoscut,

¹⁰ *Nagyvárad Napló*, nr. 179, 7 august 1917, p. 5.

¹¹ Idem, nr. 180, 8 august 1917, p.1.

deocamdată, dar cu siguranță ne vom îndrepta privirile spre acest front dacă după prima zi, generalul va exploata succesul minimal obținut. Credem că nu greșim când afirmăm că după operațiile demarate de Mackensen, românii nu vor avea ce să mai caute în actualele poziții, iar despre înaintarea lor în Ardeal trebuie să uite definitiv”¹².

Niciunul dintre ziare nu are cunoștință, sau evită să menționeze, faptul că în ziua de 8 august s-a desfășurat lupta de la Pătrășcani (combinată cu începutul bătăliei de la Oituz), pentru încercuirea Armatei a 2-a române. Atacul principal al germanilor a fost dat asupra frontului rusec, ținut de diviziile 71 și 13, rușii fiind înfrânți iar pierderile considerabile, între acestea numărându-se satele Pătrășcani și Bitinești și s-au retras în dezordine pe Șușița. Ca urmare, frontul german a înaintat până la nord de aceste sate.

Sub titlul „Antanta se teme pentru Basarabia și Moldova”, cotidianul *Tiszántúl* din 9 august 1917, nota că datorită faptului că „flancul drept al frontului ruso-român a fost obligat să se retragă, ... presa franceză ia în considerare posibilitatea ocupării grânarului Basarabiei de către dușmani. Și în Moldova se tem de același lucru”. Pentru a evita această situație, presa franceză era de părere ca frontul româno-rus „să se retragă până la linia Siretului”¹³.

Evenimentele zilei trec, în continuare, neobservate de presa maghiară orădeană, ele nefiind amintite nici în zilele următoare. Este vorba de ofensivă germană a cărei principala lovitură o vor primi diviziile rusești 71 și 13, iar ca urmare Divizia 9 română înlocuise divizia 71 rusă. Continuând ofensiva, germanii fac două spărturi la cele două flancuri ale Diviziei a 9-a, dar linia este refăcută și ofensiva germană oprită, în urma actului curajos al colonelului Stan Poetaș. Prefigurând evenimentele ce vor forma subiectul comentariilor din ziua următoare, cotidianul *Szabadság*, titrează pe pagina 4, în 9 august, „Românii atacă din nou”¹⁴.

Titlurile numerelor din 10 august ale cotidienele maghiare anunțau dezastrul româno-rus de la Focșani: „Înfrângerea sângeroasă a dușmanului la Focșani” (*Nagyváradi Napló*), „Sângeroasa înfrângere a rușilor și românilor la Focșani” (*Szabadság*), „Victoria lui Mackensen la Focșani” (*Tiszántúl*). Cel dintâi arăta și pierderile adversarului: „am prins 3.300 de ruși și români (din care 50 de ofițeri), am obținut 17 tunuri și 50 mitraliere”, cu mențiunea că „încercările românilor și rușilor de a contracara, prin atacuri în masă, succesele germanilor la nord de Focșani, s-au dovedit a fi un eșec”¹⁵. Sub titlul „Pe frontul din Carpați am ieșit din munți”, de pe pagina întâi, *Tiszántúl* nota că „La nord de strâmtoarea Tulgheș, dușmanul s-a retras. Am forțat ieșirea din munți. În România am atins linia Șușița. În valea Cașinului românii au atacat degeaba”¹⁶.

¹² *Szabadság*, nr. 179, 8 august 1917, p. 1.

¹³ *Tiszántúl*, nr. 182, 9 august 1917, p. 1.

¹⁴ *Szabadság*, nr. 180, 9 august 1917, p. 4.

¹⁵ *Nagyváradi Napló*, nr. 182, 10 august 1917, p. 4.

¹⁶ *Tiszántúl*, nr. 183, 10 august 1917, p. 1.

Ziua de 10 august 1917 a fost cu adevărat una nefastă. Contraofensivă română, având ca obiective împingerea frontului pe linia Bizighești - Străjeru și ocuparea liniei Gârla Morilor, s-a soldat cu mari pierderi. Și atacul asupra satului Doaga, dat de regimentele 3 vânători și 8 Buzău, a eșuat, așezarea neputând fi cucerită.

Numerele din următoarele zile exultă în elogii cu privire la înaintarea triumfală a armatelor germane și austro-ungare. „Am forțat traversarea râului Șușița”, citează *Nagyvárad Napló* în pagina consacrată evenimentelor de pe front, în care menționează că „la nord de Focșani, trupele aliate au contracarat cu succes atacurile puternice ale rușilor și românilor și au ocupat malul nordic al Șușiței”. Despre luptele din zona Oituzului, în care erau implicați și honvezii maghiari, scrie: „alaltăieri, pe ambele părți ale șoselei Oituzului regimentele austro-maghiare și germane au înaintat cu succes printre pozițiile întărite. Ieri, în urma unui atac intensiv, au gonit dușmanul de pe înălțimile aflate la sud de comuna Oituz. În urma luptelor sângeroase dușmanul a mai pierdut peste 1.400 de oameni și 30 de mitraliere. Rușii au fost nevoiți să predea pozițiile lor de pe malul Bistriței honvezilor noștri”¹⁷. Plusează cu un articol intitulat „Honvezii calcă în picioare România”, în care se arată că „din 6 august, la nord de Focșani, se luptă și trupe austriece și maghiare, înaintând prin grele lupte pe linia Șușița-Balparotu?. Honvezii noștri viteji au spart liniile inamice la sud de drumul Oituzului. Noul atac de la ora 6 după-masă al honvezilor s-a soldat cu spargerea pozițiilor inamice de la est de Rjolda până la Casanaiu (Cașin-n.n.)”¹⁸.

În ziua de 11 august are loc o ofensivă reciprocă pe linia Șușița Seacă - Păduricea - Valea Jugastru - Doaga. De partea noastră, atacul este zădărnicit de o nouă defectiune a rușilor: soldații diviziei 71 au rupt lupta și s-au retras, iar generalul Ragoza, comandantul Armatei a IV-a ruse, dă ordin să se suspende atacul. Ca urmare, germanii se apropie de Mărășești.

Comentariile și elogiile continuă în numerele următoare. Sub titlul „Am realizat o nouă înaintare la nord de Focșani”, cotidianul *Tiszántúl* nota: „Ieri, la nord de Focșani, rușii și românii au început atacul, dar încercările lor au fost respinse de trupele germane. La strâmtoarea Oituz luptele continuă cu succes. Ocupând tranșee după tranșee de la dușmanii care se apărau, trupele austro-maghiare și germane au înaintat până la sud și sud-vest de Ocna”¹⁹. La rândul său, *Nagyvárad Napló*, într-un articol cu un titlu asemănător, „Noua victorie a lui Mackensen pe Valea Șușiței”, spunea același lucru, cam cu aceleași cuvinte. În plus doar că „trupele române și ruse au atacat de șapte ori poziția noastră de la Șușița încercând s-o recucerească, dar fără succes. Toate atacurile lor au fost nimicite de vitejii noștri soldați. Această zi a adus dușmanului o neobișnuit de gravă vărsare de sânge, dar folos nicidecum”²⁰.

¹⁷ *Nagyvárad Napló*, nr. 183, 11 august 1917, p. 4.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Tiszántúl*, nr. 185, 12 august 1917, p. 4.

²⁰ *Nagyvárad Napló*, nr. 184, 12 august 1917, p. 6.

În zilele de 12 și 13 august au loc schimbări în Comandamentul român, generalul Constantin Cristescu fiind înlocuit cu generalul Eremia Grigorescu. Tot în aceste zile are loc bătălia de la Panciu, apărat de Corpul VIII rus, care este ocupat de inamic. Evenimentul ocupă paginile numerelor din 14 august ale jurnalelor meghiare. Sub titlul „Victorioasele lupte ale lui MACKENSEN”, *Tiszántúl* publică un raport oficial, în care se spunea: „La nord-vest de Focșani, în continuare aliații noștri contracarează operațiunile rușilor și românilor. Fiecare încercare a dușmanului a eșuat. În zona Oituzului, la sud de Grozești, dușmanul a atacat cu forțe mari. Pe alocuri au atacat chiar și de 12 ori, dar fără succes. Trupele noastre se apropie de valea Trotușului”²¹. „Noi victorii în România”, titrează și *Nagyvárad* *Napló*, însoțit de următorul comentariu: „În urma unui atac am ocupat localitatea Panciu, apărată din greu. La sud-vest de această localitate trupele noastre i-au alungat pe dușmani din pozițiile lor. Contraatacul dușmanului la vest de cotitura Dunării la Galați și la nord de Focșani, s-a dovedit a fi ineficient. Trupele noastre se luptă pe ambele maluri ale cursului inferior al Slănicului și lângă Ocna. Prin contraatacuri exasperate, dușmanul își sporește rezistența”²². Fără vreun comentariu sau lămuriri, *Szabadság*, titrează, în pagina 4, „Succesele noastre pe frontul din Moldova”²³.

Două evenimente importante se petrec în ziua de 14 august. Mai întâi lupta de la Chicera, în urma căreia se reia ofensiva germană spre nord, pentru a cuceri dealurile dintre Șușița și valea Zăbrăuțului. Atacul principal s-a dat tot în sectorul rusesc, și din nou rușii nu rezistă, rup frontul și fug. Intervenția combinată a Regimentului 10 vânători român și a Regimentului 3, fac ca liniile să nu cadă. În schimb, pădurea Prisaca, apărată de Divizia 5 română, este cucerită de inamic, ofensiva germană fiind oprită la podul peste Siret de la Băltăreți - Cosmești.

„Înaintăm în România”, anunța *Nagyvárad* *Napló* din 15 august 1917, articol în care spunea: „La vest de Panciu, trupele noastre au acaparat noi teritorii. La sud de Valea Oituzului și la vest de Ocna, dușmanul s-a străduit degeaba să schimbe situația de luptă. Datorită contraatacurilor puternice ale dușmanului, la sud de Trotuș, **menținerea teritoriilor ocupate de noi a devenit îndoielnică** (s.n. - I.Z.). Atacuri intense au avut loc și la sud de văile Oituzului și Cașinului, dar care au fost contracarate. La Panciu au avut loc noi lupte, în care dușmanul a suferit pierderi mari. Între văile Șușiței și Putnei trupele noastre i-au strâmtorit pe dușmani spre nord-vest, în munți. Bătăliile de pe Siretul inferior s-au terminat favorabil în ceea ce ne privește. Am achiziționat prizonieri și pradă”²⁴. Cotidianul *Szabadság*, în stilul caracteristic, publica pe pagina 5 doar titlul „Noi teritorii cucerite în România”²⁵, fără alte comentarii, pe care, ca de obicei, le oferea în

²¹ *Tiszántúl*, nr. 186, 14 august 1917, p. 1.

²² *Nagyvárad* *Napló*, nr. 185, 14 august 1917, p. 3.

²³ *Szabadság*, nr. 184, 14 august 1917, p. 4.

²⁴ *Nagyvárad* *Napló*, nr. 186, 15 august 1917, p. 4.

²⁵ *Szabadság*, nr. 185, 15 august 1917, p. 5.

numerele următoare. În cel din 17 august, sub titlul „L-am alungat pe dușman peste Siret”, preciza: „La est de Mărășești, regimentele germane i-au alungat pe dușmani dincolo de Siret, în timp ce au luat 3.500 prizonieri, 16 tunuri și mai mult de 50 mitraliere. Pe cursul superior al Șușiței, dușmanul s-a retras în munți”²⁶.

Intervalul 15-18 august este plin de evenimente, care nu mai sunt chiar atât de favorabile inamicului: au loc luptele de pe Platoul Muncelului; Divizia 14 este trecută pe malul drept al Siretului; podul de la Cosmești-Băltărești este aruncat în aer de români. Consecvent, Mackensen focalizează atacurile la aripa frontului apărată de ruși. Încercarea germanilor de a rupe frontul în regiunea Muncelu - spre a putea urca pe valea Șușiței - nu reușește, datorită intervenției energice și la timp a românilor. Un atac inamic în zona Panciu, din 15 august, este oprit de Divizia 10 română; la 16 august are loc un nou atac german, dar românii restabilesc situația prin intervenția Regimentului 10 vânători. În 17 și 18 august au loc bombardamente reciproce de artilerie, ambele părți fiind preocupate de consolidarea frontului, și bătălia de la Răzoare.

Ultimele informații ale cotidianelor maghiare orădene despre situația de pe frontul românesc datează din 18 august. Sunt însă succinte și fac referire la prada capturată până la acea dată, și nu la marea bătălie hotărâtoare ce se anunța. „La nord de Focșani, dușmanul se retrage”, titra *Nagyvárad Napló*, cu precizarea că „În România nu sunt schimbări. Prada totală de când au început luptele la nord de Focșani: 210 ofițeri și peste 11.000 soldați prizonieri, 110 mitraliere și 35 tunuri”²⁷. Tot prada totală era subiectul articolului „Succesele honvezilor pe frontul românesc”, din *Szabadság*, conținând aceleași cifre ca și cele date de confratele său²⁸.

Din acest moment și până în 23 august 1917, presa maghiară orădeană nu mai scrie nimic în legătură cu situația de pe frontul din Moldova. Motivul nu poate fi altul decât întorsătura nefavorabilă pentru Puterile Centrale în ceea ce privește operațiunile militare și tăcerea care le-a fost impusă. Ziua de 19 august, când a avut loc bătălia de la Mărășești, a consemnat oprirea atacului inamic și cea mai importantă victorie a armatei române în campania din 1917.

Mackensen a plănuțit o lovitură decisivă în porțiunea de front dintre Panciu și Mărășești, apărată de diviziile 13 și 9 române, lovitură ce urma a fi dată de corpul de armată condus de generalul von Morgen. Acțiunea a început cu un puternic bombardament, urmat de un succes german: ocuparea liniei întâi a Diviziei 13 române și a Fabricii de zahăr și o pătrundere a dușmanului cu mai bine de 1 km în adâncimea pozițiilor române. A urmat însă contraatacul român, în urma căruia linia frontului este refăcută, iar germanii bat în retragere. Mai mult, linia întâi a pozițiilor dușmane este cucerită de români, moment în care Comandamentul

²⁶ Idem, nr. 186, 17 august 1917, p. 5.

²⁷ *Nagyvárad Napló*, nr. 188, 18 august 1917, p. 5.

²⁸ *Szabadság*, nr. 187, 18 august 1917, p. 4.

german de la Focșani evacuează orașul. În Raportul săptămânal al Armatei a IX-a către comandantul Grupului de armate Mackensen, generalul von Eben menționa: „Pentru că o punere în ordine a unităților și un repaus al trupei se arată absolut necesare și pentru că, în urma luptelor grele, efectivul infanteriei a scăzut, o continuare a ofensivei nu mai este de consiliat și, în consecință, se ordonă ca deocamdată să se păstreze și să se fortifice pozițiunile cucerite”²⁹. Raportul comandantului Armatei a IX-a nu exprimă altceva decât neputința, renunțarea, mărturisirea înfrângerii.

Când presa maghiară orădeană reia prezentarea evenimentelor de pe frontul din Moldova, la 23 august 1917, unele ziare, precum *Szabadság*, preferă să dea informații preluate din presa străină, chiar adversă (*Times*, Londra)³⁰, în timp ce altele fac referire la evenimentele din zilele de 21-22 august când, la sud de valea Troțușului, românii au început atacurile cu forțe mari pentru a recuceri terenurile din zona Sovejei. Evident, „fiecare atac a fost respins, iar românii au suferit mari pierderi”, efortul acestora fiind inutil, cum aflăm din chiar titlul articolului³¹.

Așadar, timp de 14 zile, între 6 și 19 august 1917, armata română s-a aflat într-o permanentă încleștare cu un inamic puternic, care urmărea să-i dea lovitura de grație. În pofida defecțiunii unor mari unități ruse, care au refuzat să lupte și s-au retras, armata română, împreună cu trupele ruse rămase pe poziții, au oprit ofensiva inamică. A revenit generalului Constantin Cristescu dificila misiune de a reconstitui linia frontului, prin dispunerea unor noi poziții de luptă în locul celor părăsite de ruși. Lupte înverșunate s-au dus pe platoul Muncelului (15-18 august) și la Răzoare (18 august), pe dealurile Panciului, la podul de la Cosmești, la Doaga, în zona satului Dumbrava, în marginea orașului Mărășești. Ziua de 19 august s-a terminat cu oprirea atacului inamic și cea mai importantă victorie a armatei române în campania din 1917, cu un amplu ecou în presa vremii, din țară și de peste hotare.

Operația de la Mărășești a însemnat, cum afirma în acele zile generalul Eremia Grigorescu, „mormântul iluziilor germane”. În zona Oituz, lupte extrem de sângeroase au avut loc în sectoarele Cireșoaia (12 august) și Coșna (17-19 august), unde a fost pecetluită blocarea înaintării inamice spre zona carboniferă și petrolieră de pe Valea Troțușului.

După o lună de luptă, armata germană a fost silită să treacă la defensivă, obiectivele sale strategice neputând fi atinse.

²⁹ Constantin Kiritescu, *op. cit.*, vol. II, p. 131.

³⁰ *Szabadság*, nr. 190, 23 august 1917, p. 4: „Mare bătălie pe frontul românesc”: „Portivit *Times*, Londra: Pe frontul românesc, pe o lungime de 162 km, până la Galați, se duce o luptă neobișnuit de intensă și sângeroasă. Din ambele părți se participă cu forțe mari”.

³¹ *Tiszántúl*, nr. 192, 23 august 1917, p. 2.